

FRANTIŠEK SKYČÁK – FILOZOF NOVEJ SLOVENSKEJ NÁROČNOSTI

JÁN LETZ, Fakulta humanitných vied VŠPg, Nitra

LETZ, J.: František Skyčák – A Slovak Philosopher Meeting New Demands.
FILOZOFIA 50, 1995, No 12, p. 700

The paper is dedicated to the 50th anniversary of František Skyčák Jr., an outstanding Slovak neothomist thinker's death. In the author's view Skyčák as a philosopher of culture was creative in synthesising Štúr's philosophy of life with the neothomist tradition. He points out, that Skyčák's ideas are intellectually valid even in present Slovakia. Skyčák, drawing upon Thomas Aquinas, sees the reason as an integrating power, not only representing, but rather modelling and ordering the world. It is no apriori principle, but the potential of reason acquired in the course of one's spiritual and cultural life on the background of his spiritual and national tradition. Skyčák sees it as a key to an effective unity of novelty and tradition. Skyčák as the founder of the „philosophy of civilized life“ in Slovakia was followed by many of his disciples, e. g. Ladislav Hanus, Jozef Kútnik Šmálov, Pavol Strauss etc.

František Skyčák, významný katolícky publicista, pedagóg a novotomistický filozof. Narodil sa 17. februára 1899 v Kline, okr. Dolný Kubín, ako syn Františka Skyčáka (1870-1953), podnikateľa a slovenského národne orientovaného politika, spoluzakladateľa Slovenskej ľudovej strany, a Gizely, rodenej Skyčákovej. Teológiu študoval na univerzite v Budapešti a na Karlovej univerzite v Prahe (1918-1920). Roku 1921 bol vysvätený za rím.-kat. kňaza spišskej diecézy. Po kaplánovaní v Zázrivej účinkoval od roku 1922 ako profesor filozofie a neskôr i ako študijný prefekt na bohosloveckom seminári v Spišskej kapitule. Od roku 1934 bol vicerektorom a od roku 1938 rektorom teologického inštitútu v Spišskej Kapitule. Posledné roky bol ťažko chorý a zomrel v Spišskom Podhradí 5. januára 1945.

Skyčák svojimi filozofickými a kultúrno-náboženskými úvahami prispieval do viacerých slovenských časopisov: Slováč, Svetlo, Kultúra, Obroda, Slovenské pohľady, Rozvoj, Verbum, Pero, Slovo, Filozofický zborník MS a iné. Publikoval pod pseudonymami: Ferko S, Ferko Skyčák ml. (všeobecne) a F. Sk. Od roku 1925 redigoval náboženský mesačník Svätá rodina, od roku 1933 regionálny časopis Naša Orava a od roku 1944 knižnú edíciu Základy. Prekladal z nemčiny. Známy je najmä jeho preklad knihy P. Lipperta: Podstata katolíckeho človeka. Trnava 1932.

Zakotvenosť v tomizme. Skyčákov obdivovateľ, významný katolícky kultúrny a literárny historik, Jozef Kútnik Šmálov (1912-1982), charakterizuje jeho tomizmus či presnejšie novotomizmus ako **novotomizmus slovenského razenia** [1]. Skyčákovi hneď od začiatku jeho tvorby išlo o syntézu filozofie a teológie Tomáša Akvinského so súčasnou filozofiou prírody a filozofiou života. Išlo mu z filozoficko-teologického hľadiska o nové zhodnotenie prírody v jej **autonómii na teonomickom základe**. Odlíšením a náležitým zdôraznením sekundárnych stvorených príčin (*causae secundae*) Skyčák ontologicky i teologicky hlbšie zdôvodnil prirodzený poriadok. Išlo mu o prírodu a prirodzenosť organicky začlenenú do náboženských súvislostí;

o jej syntézu s milosťou. Milosť podľa tomistických mysliteľov prírodu neníči, ale ju predpokladá (*gratia supponit naturam*), t.j. uznávajú sa jej autonómne potencie v plnom rozsahu. No Skyčák zdôrazňuje, že Tomášova syntéza je aj sakrálna. Prírodu totiž milosť pozdvihuje a posväcuje. Takto sa u Tomáša spája tá najhlbšia intelektuálnosť s tou najvyššou, božskou posvätnosťou. Na základe týchto východísk sa Skyčák usiloval nájsť **jednotnú svetonáhľadovú formu**, ktorá všetku prirodzenú, kultúrnu i sakrálnu pluralitu zahrňa do organickej jednoty, v ktorej by každý prvok tejto plurality mal optimálny vývin. Skyčák bol azda prvý slovenský tomistický pluralista a syntetik kultúry ľudstva, ktorý vedome uskutočňoval svoje mysliteľské úsilie z perspektívy slovenskej kultúrnosti.

Skyčákov myslenie formovali okrem Tomáša Akvinského kardinál Henry Newman, Desirée Mercier a Martin Grabmann. Preštudoval väčšinu ročníkov známeho časopisu *Stimmen der Zeit*. Žil na diaľku v akomsi duchovnom príbuzenstve s mníchovským duchovným centrom, s *domus studiorum* na Veterinärstrasse 6. Komunikoval na diaľku s jeho vznešenými obyvateľmi, akými boli Erich Przywara, Franz Sawicki, Fleienstein, bratia Muckermannovci a predovšetkým Peter Lippert. Z francúzštiny čítal štúdie v *Études*, diela Jacqua Maritaina, Henri de Lubaca a české preklady G. K. Chestertona. S nedočkavosťou očakával čísla Muthovho *Hochlandu*. Skyčák sa stal takto jedným z priekopníckych tlmočníkov európskej **katolíckej moderny** na Slovensku. Na tejto ideovej báze vyrástla aj slovenská katolícka moderna, ktorú nemožno redukovať len na básnickú modernu a ktorej tvorba sa odrážala v edíciách a časopisoch *Vatra, Rozvoj, Svoradov, Kultúra, Obroda, Verbum, Nová práca*.

Pre Skyčáka základnou literatúrou bola šesťzväzková *Philosophische Handbibliothek*, ktorú vydavateľstvo Kösel-Pustet začalo vydávať roku 1922 ako prvú povojnovú filozofickú sumu. Skyčák sa prehrýzol cez každú stranu tejto sumy. Ďalej nasledovali diela: J. A. Endres: *Einführung in die Philosophie*, F. Sawicki: *Geschichtsphilosophie*, J. Schwetschlager: *Naturphilosophie*, L. Bauer: *Metaphysik*, J. Lindworsky: *Experimentelle Psychologie*, Etlinger: *Geschichte der Philosophie*. Na všetkých týchto i ďalších dielach nájdeme komentáre priamo v texte. Skyčák ešte stačil preštudovať niektoré filozofické spisy od filozofov z Pullachu, A. Willwolla, J. de Vriesa, J. B. Lotza a J. B. Metza.

Skyčákov myšlienkový posun oproti tomizmu azda najlepšie vystihuje jeho charakteristika filozofie. Píše: „Filozofiu ponímam ako skúmanie posledných základov a súvisov sveta a ďalej ako najdokonalejšie zvládnutie života“ ([2], 2). Sám si je vedomý toho, že tento výmer filozofie je utvorený sčasti podľa Aristotela a sčasti podľa myšlienok novej, tzv. životnej filozofie. Filozofia pre Skyčáka nie je len poznaním a porozumením, „pokusom o prehliadnutie najvnútornejšej stavby skutočnosti“ ([2], 3), ale aj „pokusom o rámcový životný program: aké miesto má človek v plynutí sveta, čo môže a musí dosiahnuť na svete“. Filozofia je takto univerzálnou vedou výsostne teoretickou i praktickou, je obojaká a mnohotvárna, je popri náboženstve najdôležitejším činiteľom utvárania života. **Životno-filozofický, vnútorne pretvárajúci postoj** je charakteristický pre slovenskú filozofiu, najmä tú jej časť, ktorá sa vedome odvoláva na Štúrovu filozofiu života. A v týchto intenciách sa pohybuje aj tomistické myslenie Františka Skyčáka.

Skyčák si je vedomý tohto svojho „rozšíreného tomizmu“, a preto radšej používa výraz **scholastika**, do ktorej zahrňa aj filozofiu M. Blondela i Polakovičov blondelizmus. S aktuálnym významom a poslaním takto chápanej scholastiky sa vyrovnáva vo svojej štúdii *Výkonnosť dnešnej scholastiky* ([3], 681-687). Scholastika je preňho v kresťanskom myslení prednou

zástupkyňou „filozofie vekov“, ktorá vedie človeka k samostatnému mysleniu, k tomu, aby nepodliehal subjektivistickým mienkam a módnym svetonáhľadovým vplyvom. Doslova píše: „Scholastika je pre dnešného človeka jedinečnou svetonáhľadovou školou, učí ho modernou kritickou metódou zabezpečene vytrvať pri rozumovej objektivite.“ Scholastika podľa Skyčáka intelektuálne zdôvodňuje a vysvetľuje zjednotenie prírody s nadprirodou uskutočnené skrze Krista. Je vlastne ideovosťou toho zjednotenia a rozumovým predpokladom jeho uvedenia do života. V tejto súvislosti geniálny objav Tomáša Akvinského vidí Skyčák v tom, „... že uviedol do života to, že popri viere treba pestovať i vedu, popri zbožnosti i ľudskosť a hľadať nové možnosti v prírode. Že pod zámkou milosti neslobodno zanedbať spracovanie každodennej skúsenosti. Odvolávaním sa na Boha nemožno utláčať ľudí. Výhovorkami na večnosť neslobodno utrácať čas. A to je vlastný výkon scholastiky, ktorým vznikla nová doba.“ Tento názor je veľmi moderný a stále aktuálny. O 20 rokov neskoršie nemecký kresťanský filozof Josef Pieper ([4], 122-125) scholastiku vyložil ako jedinečný duchovný pokus o zjednotenie rozumu a viery, vychádzajúci z toho alebo aspoň implicitne predpokladajúci to, že v Kristovi sa človeku dostalo objasnenia, ktoré sa týka celku sveta a ľudskej existencie, čo má charakter transkulturálnej paradigmy.

Zásluha **Tomáša Akvinského** je podľa Skyčáka i na **čisto kognitívnej úrovni** v tom, že k celej realite sa človek dostáva len cez skúsenosť. Pritom je významný rozdiel medzi obsahom poznávanej reality a obsahom poznania, medzi obsahovosťami v realite a poznanými obsahovosťami vo vedomí. Ďalej Tomáš pochopil aktívny a dynamický charakter poznávajúceho subjektu. Táto ontologická diferenciacia poznania a poznávaného umožňuje porozumieť realitu cez ontický vzťah ontologicky. Takto sa ľudský um z nedokonalých vonkajších a vnútorných skúseností dopracúva až k porozumeniu bytostných a bytnostných súvisov. To mu umožňuje pojmovo vystihnúť – hoci neadekvátne – celú stupňovitú stavbu reality, hodnôt a životných štruktúr čiže priam zázračným spôsobom transformovať ontos na logos. Takto scholastika podľa Skyčáka kladie ľudské poznanie na bázu objektivitu. Táto rozumová objektivita sa však nevybojuje raz navždy, ale v každej dobe a kultúre, v každom ľudskom duchu sa musí vybojovať vždy znovu, a to vždy v spomenutej paradigme.

V ďalšej svojej štúdii *Sv. Tomáš na prelome vekov* ([5], 373-377) Skyčák sa zamýšľa najprv nad tým, že podobne ako všetci veľkí myslitelia, tak aj Tomáš Akvinský sa nedal kultúrne absorbovať jednou generáciou, ani celým dejinným obdobím, ale vyjavoval sa až postupne. No až v 20. storočí sa vytvorili priaznivé podmienky pre recepciu jeho myslenia. Intelektuáli už vytriezveli z romantiky naturalizmu a scientizmu, ktorá po stáročia ovládala kultúrny terén Európy. Mnohí si mysleli, že je možný návrat ku Kantovi, návrat k metafyzicizmu, ktoré je postavené na mimorozumových činiteľoch. Kant však podľa Skyčáka svojím apriórnym iracionalizmom ešte väčšmi prispel k rozkladu novodobého života.

Preto zámer pápeža Leva XIII. oživotvoriť tomizmus v našej kultúre bol podľa Skyčáka priam providenciálny. Tomizmom sa prekonáva intelektuálna rozčesnutosť medzi subjektom a objektom, duševnom a telesnom, jednotlivcom a spoločenstvom. V ňom sa podľa Skyčáka najlepšie podarí spojiť duchovné a telesné danosti. Veď to je skúšobným kameňom každej myšlienkového sústavy. Uplatňovaním tomistických ideí podľa Skyčáka predídeme nezdravým extrémnym pozíciám naturalizmu a materializmu na jednej strane a idealizmu a náboženského

romantizmu na strane druhej. Dosiahnutie rovnováhy medzi prírodou a nadprírodou je hlavnou prednosťou filozofie Tomáša Akvinského. V zmysle toho príroda je vždy spoločníkom každého duchovného i mravného konania. Takže mravné musí byť v súlade nielen s duchovnou, ale aj s telesnou prirodzenosťou.

Na základe filozofie a teológie Tomáša Akvinského sa Skyčák stavia proti – podľa neho najväčším – bludom novoveku: **proti liberalizmu a socializmu**. Obidva majú spoločné materialistické a deistické, až ateistické zdroje. Stanovuje štyri základné idey na ich prekonanie:

1. Pravým a určujúcim činiteľom skutočnosti nie je hmota, ale dve vrcholné tvorivé sily: **idea a osobnosť**. „Ľudstvu na jeho cestách svietila vždy pochodeň ducha, nesená statočnými ľuďmi. Vždy, vo všetkých dobách, aj teraz majú rozhodujúci vplyv idey na vytváranie ľudských osudov. Idey sa však môžu uskutočňovať iba prostredníctvom životaschopných a silných osobností“ ([5], 375).

2. Centrom diania nie je jednotlivec, resp. jednotlivci, ale **spoločenstvo**, osobitne spoločenstvo národov. Pospolitosť budovaná na personalistickom základe je jedinou možnou základňou autentického myslenia a konania. Osobnosť môže prosperovať len tak, že sa začlení do komunitárneho celku. Tým sa nijako neskracujú práva individua, iba sa obmedzí jeho autarkia.

3. Nijaký jednotlivec nemá žiť len z imania minulosti, ale má sa opierať o **základ osobného výkonu a práce**. Každá práca sa má začleniť do úžitku celku, v ktorom sa uplatní každý jednotlivec a získa svoju zodpovednú slobodu. V tomto činiteľi sa osobitne u inteligencie prizvukuje tvorivosť.

4. V novom štáte sa má nenásilným spôsobom dosiahnuť **väčšie vnútorné zomknutie a národné zjednotenie**, ktoré umožnia väčší synergizmus produktívnej práce. Pokiaľ sa zavedie nejaký autoritatívny princíp, jeho úlohou je len dosiahnuť súlad záujmov medzi nerovnými činiteľmi.

Skyčák takto na základe tomistického personalizmu sformuloval princípy svojej sociálnej filozofie a politológie. Štvrtý princíp však nevyplýva z tejto sociálnej filozofie a je dosť poplatný dobovým tendenciám.

Skyčák sa snažil ďalej ukázať, že od ideí Tomáša Akvinského majú ďaleko aj mnohí slovenskí katolíci. Títo sú pod vplyvom extrémnej augustínovskej filozofie a upadli do **náboženskej romantiky**. Na príklade Katolíckej akcie na Slovensku Skyčák ukazuje, že hlavným dôvodom jej relatívneho neúspechu bolo, že do svojej činnosti nezapojila odborné sily, dobre ovládajúce vec po teoretickej i praktickej stránke. Katolícku akciu Skyčák považoval za jednu z foriem praktického tomizmu. Takýto praktický tomizmus sa síce zakladá na náboženstve a živote cirkvi, na čo najhlbšej nábožnosti, no nesmie zabúdať na intelektuálne, informačné a organizačno-technické prostriedky a vedomosti, ktoré sú na výške doby. I v tomto smere môže byť Tomáš príkladom, lebo sledujúc svoju syntézu, siahol aj po helenistických a orientálnych filozofiách.

Skyčák vo svojom interpretovaní tomizmu však nezachádza do samotných problémov tomizmu, akými sú napríklad apórie konkrétneho existenciálneho a abstraktného intelektuálneho poznania, esencialistickej a existencialistickej ontológie, pozitívnej a negatívnej filozofickej teológie, miery duálnosti filozofie človeka a i. V tejto oblasti ostal Skyčák filozofickým

amatérom. Nemal rád prílišnú logickú exaktnosť tomistických filozofov. Tak napríklad kritizuje transcendentálnych novotomistov školy v Pullachu za to, „... že im chýba ponajprv umelecká presvedčujúca a uchvacujúca dikcia... a že im čiastočne chýba tá posledná nesmierna psychologická znalosť moderných ľudí a vecí, ktorou sa vyznačoval napríklad nebohý Lippert alebo novodobí myslitelia, ako Bergson, Heidegger a Jaspers“ ([6], 320). Skyčák sa takto prejavil nie ako špekulatívny fundamentálny tomistický filozof, ale ako existenciálne, národne zakotvený tomistický filozof kultúry. To však samo osebe ešte nie je nedostatok. Možno v ďalšom jeho filozofickom vývine by si našiel priestor zaoberať sa aj týmito základnými problémami. Ale nie je to také isté, lebo aj jeho najlepší žiak Ladislav Hanus, ktorý sa dožil úctyhodného veku, sa nedostal za horizont takto koncipovanej filozofie kultúry.

Katolícka ideovosť. Skyčák všade zdôrazňoval, aké je dôležité vytvárať si o veciach pojmy, presnejšie, mať o nich ideu. Podľa neho nejde tu len o myšlienkové uchopenie, intelektuálne presvietenie, ale aj o usporiadanie a ovládnutie sveta. Naše konanie sa musí povzniesť z úrovne pudovosti, živelnosti a tým aj zvykovosti, masovosti, stádovitosti a iracionálnosti na úroveň vedomého a uvedomelého konania v intenciách idey. Teda máme konať z uvedomenej pohnútky a finality, z dosiahnutého presvedčenia. Skrátka, máme konať priamo z idey, zo zásady.

Práve toto **konanie z ideovosti a zásadovosti** veľmi chýbalo podľa Skyčáka vtedajšej slovenskej pospolitosti. I slovenská inteligencia sa len veľmi pomaly dvíha k uvedomelosti – ľudskej, náboženskej, národnej a predovšetkým ku kritickej sebareflexii. Skyčák v nej nachádzal **málo ducha, málo tvorivosti, málo programovej iniciatívy**. Inteligencia je podľa neho spútaná zákonom tradičnosti, prejavujúcim sa v podobe akejsi záľahy zvykovosti. V nemalej miere sa tento negatívny fenomén prejavoval v kňazskej inteligencii. Takáto neideová, pasívna inteligencia sa spoliehala na akéhosi samočinného, samospasiteľného riadiaceho činiteľa, mocou ktorého prejde celý národ – a cirkev v ňom – všetkými úskaliaми dejín. Úplne do úzadia sa dostal slobodný a tvorivý personálny činiteľ a za dominantné sa považovali spoločenské pomery, presadzujúce sa zotrvačnosťou pôsobenia sociálnych zákonov a inštitúcií. Teda všetko dominantne určovali činitele mimopersonálne až podpersonálne, ako povaha, temperament, nálada, neovládaná popudlivosť, hnevливость, revnivosť, závisť a iné nekontrolované citové a vôľové vzťahy. Všetky tieto prejavy upadali do pohodlnosti, inertnosti, apatie, až akejsi tuposti. Skyčák ukazuje v tomto smere ako odstrašujúci príklad popredného slovenského národovca, Ferdiša Jurigu (1874-1950).

Skyčák bol u nás jedným z prvých moderných mysliteľov, ktorý sa metodicky zamýšľal nad samotným myslením, a to nie v abstraktnej odtrhnutosti od života. Prenikavo poukázal na prejavy poprevratového slovenského *horror vacui*. Rozumov a rád i povrchnej iniciatívy bolo v tomto smere dosť, chýbalo len hlbšie pochopenie, ktoré by odstránilo bezradný chaos.

Skyčákovu **úsilie o ideovosť** sa najbadateľnejšie prakticky prejavilo vo výchove bohoslovcov. Podarilo sa mu nebadane zasiať v seminári ideovosť, ktorú väčšina jeho absolventov reflektovala až ex post. Hlavná osnova výchovy podľa neho spočívala v chápaní tradície ako niečoho, čo je profilované časovosťou. Skyčákovým heslom bolo: Kňaz vo svojom čase, kňaz svojho času. Bol si plne vedomý toho, že v každej dobe sa musí ukuť model kňaza zodpovedajúci tejto dobe. Nová spoločnosť, nový človek, potrebujú **nový typ kňaza**, ktorý sa dokáže

úplne začleniť do prúdu času, no predsa sa nedá ním strhnúť a má cieľavedomú účasť na jeho regulovaní. Dnešná doba vyžaduje od kňaza mimoriadne náročnú syntézu exponovanej extravertnosti a hlbokého zakorenenia vo svojom duchovnom strede. Kňaz v dnešnej otvorenosti svetu musí byť mužom obeti a sebadisciplíny viac ako kedykoľvek predtým. Kňazské bytie Skyčák budoval na ideáli otvorenosti, priamosti, pravdivosti a lásky k pravde. Tomuto erosu pravdy má slúžiť celá kňazova nábožnosť. Takúto vznešenú a vysokú ideovosť Skyčák požadoval od kňaza v zmysle Guardiniho predstáv, ktoré tento rozpracoval najmä v diele *Kňaz vo svete*.

Požiadavku **zvýšenia ideovosti slovenskej inteligencie**, osobitne katolíckej, vyjadril Skyčák priam programovo v štúdiu *Stupňovanie katolíckej ideovosti* ([7], 138-142). Diagnostikuje v našej inteligencii vážnu chorobu: zarážajúce nepochopenie, až absencia ideovosti. Idea je preňho „... prvým výkonom ducha. Človek sústavným a správnym myslením nevyhnutne musí dôjsť k podkladu všetkého bytia, k uznávaniu racionálneho poriadku všetkého diania, ktorému sa treba podriaďiť“ ([5], 138). Skyčák kritizuje novoveké chápanie ideovosti. V novovekej filozofii vidí veľké úsilie o zapriorizovanie celej ideovosti. O predstavenie idey ako niečoho, čo je dané už vopred, čo nie je uvedomelým výtvorom človeka na základe jeho skúseností. Takáto znehodnotená ideovosť bez nevyhnutnej inteligibility buď povstáva z neznámych, v podstate iracionálnych zdrojov, alebo je to epifenomenálny pohyb vyvierajúci z biologických, ekonomických a iných utilitárnych pohnútok. Takúto utilitárnosť ideovosti Skyčák vyčíta napríklad Igorovi Hrušovskému. Degradovaná ideovosť sa potom stáva iba nezmyselným fantómom, hromadou neživých a odstrašujúcich slov.

Podľa Skyčáka je zarážajúce, že takúto degradovanú ideovosť nachodíme i uprostred novodobej katolíckej kultúry. Ide o **absenciu katolíckej ideovosti**. Príčinu nemožno vidieť len v tom, že aj katolícka inteligencia podľahla vplyvu mnohých moderných, v podstate nominalistických prúdov, ale v skrytom presvedčení, ktoré bolo prítomné v celých dejinách kresťanstva, že ideovosť nemá byť organickou súčasťou kresťanského náboženstva. Viera sa chápala bez jej filozoficko-teologickej reflexie. Preto aj mnohí cirkevní Otcovia požadovali vylúčiť grécku filozofiu z porozumenia viery. Skyčák uvádza niekoľko príkladov, ako Petra Damiánskeho, ale aj z neskoršieho obdobia Bernarda de Clairvaux. Ukazuje, že tento systémový omyl, ktorý napokon vedie k negácii duchovnej kultúry v jej zakotvenosti v tradícii, možno nájsť u albigenov, v radikálnom luteranizme, ako aj v rozmanitých nábožensko-pragmatických smeroch 19. a 20. storočia.

O správne porozumenie, hodnotenie ideovosti a o jej uvádzanie do života sa zaslúžil podľa Skyčáka mimoriadnym spôsobom Tomáš Akvinský. „Ukázal, že ideovosť nie je len formálnym cibrením rozumu, ani nie len aplikáciou logického aparátu na vysvetlenie zjavených tajomstiev; nie sú to len tzv. praemula fidei, príprava na vieru, ani nie len apológia, obrana, čiže: ideovosť v celom tom nemá len bezprostredný praktický, úžitkový účel, ale je nevyhnutným, podstatným a pozitívnym prostriedkom na budovanie náboženského života jednotlivca i pospolitosti“ ([7], 140). Skyčákovu ideovosť možno charakterizovať ako **aktívne formujúcu intelektuálnosť**, ktorou sa uplatňuje ľudský duch vo svete a v dejinách. Má byť stvárnujúcim a objektivujúcim činiteľom celej kultúry. Katolícka ideovosť je podľa neho taká ideovosť, ktorá sa zakladá na konceptuálnom spracovaní katolíckeho univerzalizmu.

Skyčák považuje za životne dôležité, najmä na Slovensku, ponechať v živote väčší priestor ideovosti. Už nestačí národný a náboženský aktivizmus ani samotný historizmus, ale treba

hľadať nové ideové zdroje a cieľavedome ich inkarnovať do života jednotlivcov i celej spoločnosti. Treba jednoducho **sledovať a nachádzať ideový súvis medzi vývinom udalostí a zámermi**. Odtiaľ Skyčákovi vyplynul dôležitý záver: „Pod ideovosťou rozumieme raz navždy ideu nielen uznávať, ale priznávať sa k nej ako ku programu, ako ku veľmi dôležitému životnému činiteľovi“ ([7], 141). Skyčák to chápe tak, že v živote každého z nás by nemalo ísť len o čím obsiahlejšie, objektívnejšie a pravdivejšie poznanie, ale aj o toto poznanie vnútorne premenené na osobný životný program, a to jednotlivca i celej spoločnosti, osobitne spoločnosti národnej. Takto pochopená ideovosť je základom pre rozvoj opravdivého kultúrneho, náboženského, národného a politického života. Ideovosť nás vyzýva na vytváranie aktuálne účinných syntéz, ktoré sú v zhode s našim svedomím. Bezideovosť nás môže priviesť k chaosu, nekoncepcijnosti a k zbabelému kompromisníctvu.

Ideovosť Skyčák nechápe ako nejaký všeliek. Je preňho jedným z nepostrádateľných prostriedkov duchovnej obnovy a napredovania. Patria sem aj iné prostriedky, ako hlbšia nábožnosť, obetavosť, láska a i., no v slovenských podmienkach má ideovosť osobitnú aktuálnosť. Lebo len dôsledným uplatňovaním ideovosti sa môžeme stať ľudskejšími, kultúrnejšími a sociálnejšími, predovšetkým prosociálnejšími.

Takéto pestovanie a uplatňovanie ideovosti však vyžaduje podľa Skyčáka novú slovenskú náročnosť, ktorú on formuloval najmä v zásade **samostatnosti myslenia a samostatnosti chápania sveta**. V Skyčákovej pozostalosti, ktorú usporiadal Jozef Kútnik-Šmálov [8], nájdeme veľa impulzov v tomto smere. Len časť z nej publikoval Kútnik v časopise *Verbum*, menovite v štúdiu *Samostatné chápanie sveta* ([2], 1-13). Treba si uvedomiť, že takáto požiadavka bola naozaj revolučná v časoch, keď bohoslovci v jeho seminári boli zväčša pasívni a nemali k ničomu pripomienky ani námietky. Musíme konštatovať, že podobná situácia je aj teraz po viac ako štyridsaťročnej duchovnej púšti a nevztahuje sa len na bohoslovecké semináre. Skyčák ako ideovo zanietený a zodpovedný rektor bol nespokojný s takýmto beztvarym bohoslovcom a vôbec akademikom. Preto možno považovať za jeho motto tieto vety: „Každá pravá filozofia musí viesť k samostatnému chápaniu sveta. Musí vlastnými očami vidieť svet, vymaniť sa z mienok udupaných tradíciou, je jedno z najväčších kultúrnych podujatí všetkých čias“ ([2], 1). Keď človek len trpne a pokorne bude prijímať, hoc aj najvyspelejšie a najvznešenejšie myšlienky, určite sa morálne aj intelektuálne zasekne. Iba uvedomelým nadšením budovaný vlastný vzlet myšlienok môže podať kľúč ku skutočnosti žitej v pravde. Skyčák vyzýval našu inteligenciu, aby sa učila zastaviť sa, pozhľadala sa zo všetkých kútov svojej činnosti a tak našla seba, našla v sebe to miesto, odkiaľ sa už môže zmysluplne dívať na svet a vstúpiť do sveta. Chcel najmä u svojich poslucháčov vyvolať klasický zážitok potreby filozofie, precítenie existenciálnej úzkosti zo strhnutia prúdom a stotožnenia sa s ním a priviesť ich tak k nevyhnutnej potrebe dopátrať sa pevného duchovného bodu. V tejto súvislosti Skyčák venoval veľkú pozornosť **problému konformity reálneho a ideálneho sveta**, spôsobom a metódou utvárania ideálneho sveta, ako aj životného ideálu každého jednotlivca.

Skyčák dobre poznal a hustými margináliami opatril spis Rudolpha Euckena *Životné názory veľkých mysliteľov*. Najmä cez neho sa mu podarilo nahliadnuť do vyhne filozofov. Od tohto mysliteľa, ako aj od Guardiniho a Lipperta prebral životno-filozofickú zásadu: Neupadnúť do planého teoretizovania, katedrového filozofovania. Byť si vždy vedomý

zásadného významu vzhľadom na filozofiu a život. Lebo len tak naše myslenie sa môže stať stvárania silou nášho konania.

Výzva k samostatnému chápaniu sveta, to bolo v slovenskom kultúrnom kontexte naozaj niečo nové, revolučné. Najmä filozofia a teológia boli v najväčšom zajatí epigonstva. Skyčák venuje veľkú pozornosť tomu, čo už nemožno považovať za legitímne samostatné chápanie sveta, kde sú prítomné extrémne, liberalistické pozície vyplývajúce z tohto chápania.

Predovšetkým samostatné chápanie nemá narušovať vnútorné súvisy a organickú zaradenosť do tradície myslenia. Nesmie to byť svojvoľné, na sebeckých chutiach založené ospravedľňovanie individuálneho životného postoja. Samostatné chápanie sa nesmie zakladať na čisto špekulatívnom bádaní, na akejsi intelektuálnej realizácii l'art pour l'artizmu. Samostatné chápanie sveta Skyčák rozumie ako „... ideové preniknutie skutočnosti, ktoré po usilovnom zbieraní dedičstva storočí a po svedomitom zistení a zväžení výdobytkov súčasnosti vlastným myšlienkovým pochodom vychádza síce z nich, ale smeruje nad ne a za ne... znamená vcelku odvážny pokus preniknúť k posledným hĺbkam tajomstiev sveta a života, a to do určitej miery vlastnou cestou a najosobnejším pričinením, nielen pasívnou recepciou autorít alebo len logickou mechanikou. ... Myšlienky nespája len zovňajším spôsobom, napríklad formou scholastickej schémy, ale spracuje ich zvnútra, hĺbkovým prenikaním skladby, dobre premysleným usporiadaním. ... Kto mieni filozofovať, musí sa povzniesť nad seba, a pritom predsa zostať osobným, osobnosťou; vymaniť sa zo sociálneho zaradenia a zástoja, náboženskej alebo politickej jednostrannej teoretiky, a pritom si v nich predsa zachovať organické začlenenie“ ([2], 4-5).

Možno si v dnešnej pluralite filozofických smerov a škôl, na dnešnom trhovisku mienok vôbec vytvoriť samostatný intelektuálny postoj? Nie je takáto požiadavka iba akýmsi reziduom individualisticko-liberalistického svetonáhľadu? Skyčák odpovedá jednoznačne v tom zmysle, že v zásade je to možné a nevyhnutné. Hoci rozličné vnútorné a vonkajšie činitele vo významnej miere podmieňujú i to naše najvnútornejšie myslenie a konanie, predsa sa toto vedome sformováva až cez prizmu nášho vlastného slobodného a tvorivého prispenia. V recepcii každého poznania, keď je táto recepcia dostatočne kritická a tvorivá, je prítomné osobnostné povedomie samostatnosti, **vlastný vklad tvorivého subjektu**. Preto je v silách každého ľudského myslenia tvorivo prekonať eklekticismus. Samostatnosť poznania a porozumenia sa rodí v slobode a je nesená slobodou, a práve vďaka tomu sa môže otvoriť objektivite a pravde. Aj keď Skyčák poslednú vetu vyslovene nevysslovil, je implicitne prítomná vo všetkých jeho úvahách.

Veľmi častým sprievodným momentom samostatného chápania sveta je podľa Skyčáka **prítomnosť sebažertvy**, lebo predovšetkým prostredníctvom nej sa mysliteľské úsilie stáva autentickým a presvedčivým. V tomto zmysle aj Skyčák interpretuje známy výrok F. Paulsena, že to najvyššie duchovné imanie ľudstva sa dosiahlo statočnou prácou a žertvovaním samostatne mysliacich a dobrovoľne sa obetujúcich veľkých jednotlivcov. Genialitu často sprevádzali posmech, zneuznanie, zneváženie, prenasledovanie, ba až smrť. Životná prax ukazuje, že samostatný svetonáhľad je na škodu životnému úspechu. Mocní tohto sveta nemajú porozumenie pre samostatne zmýšľajúcich ľudí. Preto skúška pravosti pravdy býva často aj skúškou pravosti života. Skyčák nikdy **neoddeloval etickú dimenziu samostatného náhľadu na svet a život od kognitívnej dimenzie**. A niekde tu spočíva základ katolíckej ideovosti v Skyčákovom ponímaní. Pravdivosť ideového projektu mysliteľa sa preveruje aj nepriamo cez jeho etické postoje. A opačne, opravidosť jeho etických postojov do značnej miery legitimizuje jeho ideový projekt.

Kultúrnosť. Kultúra a kultúrnosť boli významným poznávacím znakom osobnosti Spišskej Kapituly. **Kultúrnosť** je kultúra chápaná v pozitívnom zmysle, zakotvená v osobe a v osobnosti, k čomu človek môže dorásť svojím životom. Hlavný znak kultúrnosti spočíva podľa Skyčáka v **snaživosti**, vo vóli rásť, napredovať, mať otvorené oči, prijímať, ale aj dávať a stvárňovať seba samých. Kultúrny človek, presnejšie človek s bytostne inherentnou kultúrnosťou, prekonal animálnu rezistenciu k ďalšiemu rastu, nadutosť, polovzdelanectvo, priemernosť, povrchný učiteľizmus (J. C. Cincík). Podstatou kultúrnosti je **Pudská zduchovnenosť**, spiritualita, pneumatickosť. Je hierarchickým smerovaním človeka nahor, k duchu. Naproti tomu nekultúrnosť má základ v pudovosti, v neovládanej vášnivosti. So snaživosťou úzko súvisí **otvorenosť** a **šírka**, t.j. vnútorná odhodlanosť ďalej rásť, otvorenosť k prijatiu pravdy, až Božieho Ducha. V konečnom dôsledku ide o bytostnú otvorenosť, o pripravenosť zaujať správny životný postoj. Otvorenosťou sa človek oslobodzuje od beznádejnej individuálnej alebo skupinovej zablokovanosti či zaseknutosti. Skyčákov duch človeka je zahľadený do budúcnosti. Bol presvedčený, že dejinný vývin smeruje napriek rozličným negatívam k vyššiemu spiritualizovaniu, personalizovaniu a humanizovaniu sveta. Týmto sa uberal v smere Teilhardovho chápania noosféry.

Skyčákov **požiadavka kultúrnosti** sa stala programom, akýmsi manifestom celej skupiny katolíckych filozofov a teológov kultúry. V intenciách kultúrnosti Skyčák ostro vystúpil proti supranaturalizmu, podľa ktorého náboženstvo a kultúra sú nezlučiteľné. Zdôrazňoval, že pre spásu človeka nepostačí len nadprirodzená náboženská sféra. Uvedomil si, že hlásanie samotného supranaturalizmu vedie k bezideovosti, bezmyšlienkovitosti a k bezprogramovosti. Na Slovensku z neho vyplynul **slovenský klerikalizmus**, odnož maďarského klerikalizmu. Jeho hlavným poznávacím znakom je mocenský postoj, podľa hnutie pokušeniu moci: klerikál si moc, ktorá je mu pridelená úradne, prisvojuje osobne, a tak moc úradnú uzurpuje ako moc osobnú. Klerikalizmus svoj princíp mocenskosti prenáša aj na profánne pole života. Chce mať vedúcu úlohu aj v politike, hospodárstve, finančníctve, kultúre a školstve. Skyčák tieto zásady uplatňoval aj v praxi. Tak napríklad jeho príspevok vo Filozofickom zborníku MS *K sedemdesiatke SSV* [9] priamo vyvolal januárové stretnutie roku 1941 u správcu SSV Jána Pöstényiho (1891-1980), na ktorom novú generáciu priamo pozval do práce. Bol tam prítomný okrem Skyčáka L. Hanus, M. Stanislav, J. Kútnik, J. Silan, J. Švec, J. Sedlák a ďalších päť osobností. Vtedy Hanus prevzal redakciu *Kultúry*. Vo trnavský konzervatívizmus ďalej pretrvával, takže roku 1944 katolícki kultúrne pracovníci sústredení okolo Spišskej Kapitoly založili nový časopis *Obroda*.

V citovanej stati Skyčák sa otvorene vyjadruje **k otázke katolíckeho konzervatizmu a imobilizmu**, ktorý má základ v neuspokojivej ideovosti a kultúrnosti. Vystihuje ho týmito slovami: „Podľa nich (t.j. katolíckych konzervatívcov sústredených najmä okolo SSV) nie sú potrebné objaviteľské snahy, nie je potrebné hľadanie nových riešení, ani láskavé priblíženie sa k otázkam dneška, ale len tak trochu autokratické, viac na vonkajších znakoch spočívajúce zvládnutie číselnej katolíckej prevahy. Preto prevláda u nich presvedčenie, že filozofovanie, literatúra a umenie nielenže nie sú nevyhnutné pre dokonalejší život, ale znamenajú priam nebezpečenstvo, lebo stálym hľadaním podstaty a lepších foriem zoslabujú aktivitu, podrývajú autoritu a problematizovaním kazia mládež“ ([9], 244-245).

Na Skyčákovu **filozofiu kultúrnosti** tvorivo nadviazal L. Hanus, ktorý v kultúrnosti videl integrujúcu vlastnosť osobnosti, ba až bytostný spôsob človeka. Kultúrnosť „... sa stáva vnútornou normou zmyšľania človeka, jeho životného stanoviska, konania, rozhodovania sa. Habitusom, podľa ktorého sa v rozpore zavše rozhoduje za slušné, spravodlivé a šľachetné“ ([10], 18-19). Hanus v citovanej monografii podrobne rozoberá **atribúty kultúrnosti**, ktorými sú **snaživosť**, **stanovisko**, **šírka** (rozumej duchovného rozľahu), **prirodzený základ**, **náboženskosť** a **dobrota**.

Pre Skyčákovu myslenie je charakteristické, že všetky svoje úvahy o kultúrnosti a o jej atribútoch aktualizoval na slovenské pomery. Tak v štúdiu *Náš príspevok ku pokoju* ([11], 162-169) požaduje ako základnú vonkajšiu podmienku rozvoja každej kultúrnosti **svetový mier**, ktorý je vecou Božou i ľudskou navzájom. Nie je to niečo, čo nám spadne zhora, ale „... je to vec, do ktorej sa musí zapojiť a do ktorej prirodzene ústi a vskypuje každá ľudská myšlienka a výkon“ ([11], 163). Negáciou kultúrnosti je podľa Skyčáka každá **ľudská útočnosť**, ktorá zachvátila celé Slovensko. Skyčák vidí základ tejto útočnosti v dvoch vtedy módnych ideológiách – vo fašizme a marxizme. Názorne ukazuje, ako na Slovensku, ale aj v susedných štátoch postupne všetko ovláda a podmieňuje stranická útočnosť. No toto „zmyšľanie útočnosti“ sa zahŕnie aj v náboženskej oblasti. Náboženstvo sa postupne vyprázdňuje a nahrádza sa vonkajším oduševnením, radikalizmom más. Takýto duch útočnosti – prorocky poznamenáva Skyčák – nemá ďaleko od kodifikovaného násilia. Na základe svojich analýz ukazuje na **naše najväčšie národné nebezpečenstvo**: „Keď dôjde u nás k nejakému osudovému obratu a najväčšími bude potrebné spoločné slobodné rozhodnutie celého národa, budú rozhodovať vaše a proti sebe zahrabané fronty a stroskotá všetko, čo sa snaženiami generácií ťažko vybuodovalo... Preto treba väčšími pestovať **kresťanskú umiernenosť** a zriekať sa ešte aj myšlienky fanatizmu“ ([11], 167). Sme presvedčení o mimoriadnej aktuálnosti týchto viet v našej súčasnosti. Každý z nás v zmysle Skyčákových slov má väčšími kontrolovať svoju prirodzenú túžbu po moci, „Wille zur Macht“. Túto umiernenosť si však neslobodno mylíť s pasivitou, s naším povestným slovenským zápacníctvom.

Zastavíme sa ešte bližšie pri ďalšom atribúte kultúrnosti – pri **zaujatí samostatného postoja**. Tejto otázke venoval Skyčák štúdiu, ktorú J. Kútnik publikoval až po jeho smrti vo *Verbum* pod názvom *Samostatné chápanie sveta* ([2], 10-11). V nej nás najviac zaujal jeho **návod, ako pestovať samostatné chápanie sveta**. Zhrnul ho do štyroch bodov:

1. Mať a pestovať energickú **vôľu k diskurzívnemu mysleniu**. To znamená systematicky sa venovať a cvičiť v myslení, a to od logického uvažovania až po tie najsubtilnejšie špekulácie. To však predpokladá v duchu vlastnej kultúrnosti rozvíjať dôveru v ideovosť, v účinnosť myšlienok, starostlivo spracovaných do ucelených myšlienkových projektov.

2. Vytvárať okolo seba **dialogický priestor, atmosféru skutočnosti** poddávajúcej sa **rozmovosti a intelektuálnosti**. Dôkladne poznať rozhodujúce názory súčasnosti a viesť s nimi zodpovedný dialóg.

3. Ochotne **prijímať kritiku a príležitosť k vecnej diskusii**, bez podráždenosti, bez dogmatických predsudkov a apodiktických, aprioristických téz. Nie vyhýbať sa kritike, ale túžiť po nej.

4. Boriť sa so sebou samým. **Oživovať a naplňovať túžbu po čistote** (v zmysle *puritas cordis*), **múdrosti, dobrote a láske**. Vlastný intelektuálny rast organicky začleňovať do

duchovno-mravného rastu. Takto v sebe jednoducho pestovať duchovnú pružnosť, pohotovosť a pripravenosť na poznanie a pokorné prijatie pravdy.

Dáte mi akiste za pravdu, že tento „návod“ bol mimoriadne aktuálny v Skyčákovej dobe a možno ešte aktuálnejší je dnes. Slovenský človek zvlášť sa musí naučiť sústavnejšie myslieť, pestovať a rozvíjať v sebe kultúrnosť vyššej, univerzálnej ideovosti, ktorú mu môže poskytnúť predovšetkým filozofia. Musí sa svoje myslenie naučiť prejavovať kultivovaným spôsobom – slovom i písmom. Túto požiadavku tu rovnako ako Skyčák nezdôrazňujeme preto, aby sme nejakým netaktným spôsobom umenšovali Slovákov, ale naopak, vo viere v ich možnosti. Treba však tu otvorene spolu so Skyčákom povedať, že stále ešte **prevláda primitívnosť slovenského človeka nad jeho kultúrnosťou**. Slovo „primitív“ tu nepoužívame v pejoratívnom zmysle. Máme na mysli takého človeka, ktorému ide výlučne alebo takmer výlučne o jeho vlastné elementárne životné potreby, teda o najbližšie a najnevyhnutnejšie osobné starosti. Neslobodno však pritom strácať zo zreteľa, že v Skyčákovej dobe, a tým väčšmi dnes, mnohí dorástli na úroveň inteligenta a prejavujú sa mnohými stránkami ako osobnosti, prispôsobujúc sa európskym až svetovým požiadavkám, predsa však v tom najvnútornejšom jadre svojej osobnosti ostali v uvedenom zmysle primitívmi. Ak túto skutočnosť nebudeme kriticky reflektovať, privolávame si na seba národnú katastrofu. Za predstieranou kultúrnosťou takýchto ľudí musíme sa naučiť odhaľovať nekultúrnosť. Za veľkými, často aj filozofujúcimi floskulami bezideovosť, za vysoko vynášanou názorovou tolerantnosťou a horlením za pluralitu bezsvetonáhlavosť, za proklamovanou európskosťou a forsírovaním módných myšlienkových smerov a vier vlastnú nesamostatnosť chápania sveta a života. Pravda, aj v tomto smere by sme sa mali pridržať zásady ne quid nimis, v dodržovaní určitej základnej umiernenosti. Toho si bol vedomý aj Skyčák a na viacerých miestach zdôrazňoval, že tu pôjde o dlhší proces. Ale to nebráni nikomu, aby každý k takémuto kritickému sebaprecitnutiu čím skôr dospel.

Všetky tieto analýzy privádzali Skyčáka k výzve k **novej slovenskej náročnosti**, ktorá má svoju aktuálnosť až dodnes. A nie je to len náhoda, že roku 1944 publikoval v novozaloženej revue stať pod názvom *Nová slovenská náročnosť* ([12], 266-269). V nej v podstate sumarizuje všetko, čo povedal dovtedy (veď aj rukopis o samostatnom chápaní sveta vznikol predtým).

Skyčák novú slovenskú náročnosť formuloval **dvoma komplementárnymi kritériami**: vyspelá, predovšetkým duchovno-kultúrna európskosť, až svetovosť ako **kritérium univerzality** a národná, predovšetkým duchovno-kultúrna jedinečnosť založená na vlastných dejinách a svojskej spiritualite ako **kritérium partikularity**. Obidve kritériá sú vo vzťahu **recipročnej implikácie**. Univerzalita je *in nuce* obsiahnutá v opravdivej partikularite a skutočná univerzalita sa reflektuje ako explifikácia partikularity a vedome sa odvoláva na ňu ako na svoj východiskový základ.

Skyčák to artikuloval takto:

1. Všetka kultúrna tvorba na Slovensku má vychádzať **z čím dokonalejšej myšlienkovvej náplne**. Ide o nové zmýšľanie, ktoré sa na jednej strane otvára a oddáva tým najlepším duchovným výdobytkom ľudstva, no na druhej strane má porozumenie pre základy národného bytia. Táto dokonalejšia myšlienková náplň má sa stať živou, stále udržovanou jednotou medzi novosťou a tradíciou a nesmie sklznúť ani do jedného, ani do druhého pólu. Všetky prejavy nášho kultúrneho života – od prednášok vedcov a umelcov až po prejavy politikov

a ministrov – by mali byť preniknuté solídnu ideovosťou a naplnené profesionálnosťou. Teda opäť nie sama ideovosť a sama profesná odbornosť, ale obidve v ich aktuálnej jednote.

2. Všetko kultúrne a hospodárske dianie má vychádzať **z čím úplnejšej technickej vyspelosti**. Rozumieme tu pod ňou všetky prostriedky pomáhajúce generovať kultúrnu tvorbu a sprostredkovať jej výsledky. Sem patria aj všetky organizačné, právne a inštitucionálne štruktúry. Skyčákovi išlo najmä o to, aby sa každá idea rodila a začleňovala do spoločenského povedomia podľa určitého dôkladne premysleného plánu a pomocou tých najdokonalejších prostriedkov. Tým však nijak nechcel potlačiť spontánnosť tvorivosti a vôbec nechcel, aby duch a bytie kultúry sa dostali do zajatia týchto štruktúr a boli by nimi určované. Kultúra si musí zachovať svoju **duchovnú svojskosť a slobodu**. No na druhej strane bez náležitej technickej vyspelosti môže prepadnúť do čistého rojčenia a neschopnosti akcie. A táto eventualita je, žiaľ, bližšie sklonom slovenskej kultúry.

3. Všetka kultúra sa má rozvíjať **na báze etickosti** a v kresťanskom prostredí **na báze kresťanskej dobroty**. Pritom Skyčákovi nejde o nejaké moralizátorstvo o apriórne zavádzanie kresťanských princípov do slovenského kultúrneho života, ale o **etickosť odvodzovanú zo života**, osobitne z autentických existenciálnych skúseností. Nejde mu predovšetkým o etiku morálnych skutkov, ale o etiku čistého a dobrého úmyslu. Lebo podľa neho jedine takto fundovaná etika môže pozitívne premieňať svet. A zatrpknuto dodáva: „Preto treba odmietnuť zdanlivo najväčšie politické, kultúrne, hospodárske alebo aj náboženské horlenie a úspech, keď sú založené na ľudskej rapsodickosti a chvastavosti. Keď pochádzajú z pokútnej žiarlivosti a vonkoncom z malicherných, sebeckých východísk“ ([12], 268).

Skyčák si je dobre vedomý **ťažkosti tejto novej náročnosti** uprostred každodenného života, ktorá je podľa nášho názoru vysoko aktuálna aj dnes. Doslova píše: „Cesta univerzality ducha a spôsobov je trnitá i čo do osobnej a vecnej stránky. Človek sa neraz pomýli a pochybí. Preto hlásame túto cestu pokorne, s uvedením si vlastných príťaž. Hlásame ju ohľaduplne, jednako však vytrvalo a húževnate“ ([12], 269).

Záverom môžeme len potvrdiť Hanusov názor, že „Skyčák bol v slovenských a špecificky katolíckych pomeroch prvým samostatným mysliteľom, ktorý k tomuto samostatnému mysleniu viedol aj svoju zverenú generáciu“ ([8], 58). „Bol predovšetkým originálnym, hlbokým filozofickým mysliteľom, ktorý vo svojej filozofii gravitoval k ontológii, k fundamentálnej náuke o bytí“ ([8], 210). Krátkosť života mu však nedovolila jeho mysliteľské ambície dotiahnuť do rozpracovanejšej podoby.

LITERATÚRA

- [1] HANUS, L.: Spomienky na Ferka Skyčáka. Slovenskí jezuiti, Cambridge, Ontario, Kanada 1982.
- [2] SKYČÁK, F.: Samostatné chápanie sveta. In: Verbum, roč. 1, 1946, č. 1.
- [3] SKYČÁK, F.: Výkonnosť dnešnej scholastiky. In: Slovenské pohľady, roč. 56, 1940, č. 12.
- [4] PIEPER, J.: Scholastika. Osobnosti a námety stredovekej filozofie. Praha, Vyšehrad 1993.
- [5] SKYČÁK, F.: Sv. Tomáš na prelome vekov. In: Kultúra, roč. 16, 1941, č. 1. (Tiež in: Filozofia, roč. 48, 1993, č. 6).
- [6] SKYČÁK, F. (rec.): Lotz, J. B. – Vries, J. de: Die Welt des Menschen. In: Kultúra, roč. 16, 1941, č. 7-8.
- [7] SKYČÁK, F.: Stupňovanie katolíckej ideovosti. In: Kultúra, roč. 16, 1941, č. 2-3.

- [8] HANUS, L.: Jozef Kúttník-Šmálov. Život-činnosť-tvorba. Spišský kňazský seminár 1992.
- [9] SKYČÁK, F.: K sedemdesiatke Spolku sv. Vojtecha. In: Filozofický zborník Matice slovenskej, roč. 1, 1940, č. 4.
- [10] HANUS, L.: Rozprava o kultúrnosti. Ružomberok, Obroda 1943.
- [11] SKYČÁK, F.: Náš príspevok k pokoju. In: Obroda, roč. 1, 1943, č. 4.
- [12] SKYČÁK, F.: Nová slovenská náročnosť. In: Obroda, roč. 2, 1944, č. 4.

VÝBEROVÁ BIBLIOGRAFIA

- SKYČÁK, F.: Porovnanie sv. Augustína so sv. Tomášom Akvinským. In: Kultúra, roč. 3, 1931, č. 5, s. 329-334.
- Polemika Skyčák – Clementis. In: Pero, roč. 1, 1932, č. 6 a Pero, roč. 2, 1933, č. 5-9.
- SKYČÁK, F.: Filozofia a šport. In: Svoradov, roč. 5, 1935/36, č. 4.
- SKYČÁK, F. (rec.): Osuský, S. Š.: Prvé slovenské dejiny filozofie. In: Slovenské pohľady, roč. 56, 1940, č. 3, s. 185-186.
- SKYČÁK, F. (rec.): Hrušovský, I.: Teória vedy. In: Kultúra, roč. 16, 1941, č. 2-3.
- SKYČÁK, F.: Galileo Galilei z dnešného vidu. In: Kultúra, roč. 17, 1942, č. 1, s. 54-59.
- SKYČÁK, F. (rec.): Dudáš, C.: Hľadanie absolútna. In: Filozofický zborník MS, roč. 3, 1943, č. 2.
- SKYČÁK, F.: Výchova v spišskom seminári. In: Spišský kňazský seminár v minulosti a prítomnosti. Spišská Kapitula 1943, s. 7-37.
- SKYČÁK, F.: Aké nádeje poskytuje mladá generácia? In: Obroda, roč. 2, 1944, č. 6, s. 397-399.

PRÁCE O F. SKYČÁKOVÍ

- CLEMENTIS, V.: „Hlboko založeným filozofom“ odsúdený komunizmus. DAV, roč. 5, 1932, č. 11, s. 163.
- CLEMENTIS, V.: O jednom stredovekom jezuitovi a fatálnej blamáži k tomu. DAV, roč. 6, 1933, č. 3, s. 47.
- Biografické črty. In: Duchovný pastier, roč. 65, 1984, č. 7, s. 321-322.
- ŠMÁLIK, Š.: Rodinné pomery F. Skyčáka a jeho život do seminárnych rokov (rukopis).

- KÚTNIK-ŠMÁLOV, J.: Literárna pozostalosť Ferka Skyčáka (rukopisy). Archív Biografického ústavu MS, Martin.
- MÜNZ, T.: František Skyčák ml. In: Náboženská filozofia na Slovensku v prvej polovici 20. storočia. Filozofia, roč. 49, 1994, č. 7, s. 444-446.

Ing. Ján Letz, CSc.
Exnárova 19
821 03 Bratislava
SR